

BELİRLİ MAL BIRAKMA VASIYETİNİN TESLİM BORCU**(MK. m. 518)***Debt for Delivery in Heirs about Specified Items
(Civil Code Art. 518)**Yrd. Doç. Dr. Hakan ALBAŞ****I. Giriş**

Türk-İsviçre sisteminde kişilerin miras nedeniyle hak sahipliği ya yasa gereği ya da ölüme bağlı tasarruflarla gerçekleşmektedir. Yasal mirasçılık olarak adlandırılan yasa gereği mirasta hak sahipliği¹ Medeni Kanunumuzun 495-501. maddelerinde düzenlenmiştir. Yasa gereği mirasta hak sahibi olma soybağı, evlilik ve vatandaşlık bağına esas alınarak düzenlenmiştir².

Miras hukuku sistemimizde ölüme bağlı tasarruf yoluyla hak sahipliği ilke olarak mirasbırakanın iradesi çerçevesinde gerçekleş-

* Lefke Avrupa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ Yasal mirasçılık hakkında bkz. **Weimar**, P, Berner Kommentar, Kommentar zum scweizerischen Privatrecht, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, DasErbrecht, Band.III, 1. Abteilung, Dritter Titel, Einl. Nr.15.; **Tuor**, P, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerisches Zivilgezetzbuch, Das Erbrecht,1. Abteilung, Die Erben, Vorb. Zum dreizehnten Titel, Nr. 8; **İnan/Ertas/Albaş**, Miras Hukuku 7. Bası, Ankara 2008, sh. 79 vd.; **İmre/Erman**, Miras Hukuku, B.7, İstanbul 2010, sh.13 vd.

² Yasal mirasçılıkta temel olan ilişkiler için bkz. **Tuor**, P, Das Erbrecht,1. Abteilung, Die Erben, Vorb. Zum dreizehnten Titel, Nr. 8; **İnan/Ertas/Albaş**, sh. 79; **Weimar**, Berner Kommentar, Dritter Titel, Einl. Nr.15 vd.; **İmre/Erman**, sh.13 vd.

mektedir³. Bir hukuki işlem olarak ölüme bağlı tasarruflar, Medeni Kanunumuzda iki ayrı hukuki kalıp içerisinde düzenlenmiştir. Bunlar miras sözleşmeleri ve vasiyetnamedir (MK.m.514/I). Miras sözleşmesi veya vasiyetname olarak görünen hukuki kalıp öğretide şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar; bu hukuki kalıpların içeriği ise mirasbırakanın son arzularını ifade eden maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak adlandırılmaktadır⁴.

Miras bırakanın son arzularını ifade eden maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların nitelikleri gereği bir kısmı vasiyetname, bir kısmı miras sözleşmelerinin bazıları da hem miras sözleşmelerinin hem de vasiyetnamelerin konusunu oluşturmaktadır⁵.

Gerek miras sözleşmesi gerekse vasiyetnamelerde en sık görülen maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf şekillerinden biri de belirli mal bırakma (muayyen mal vasiyeti) tasarrufudur. Belirli mal bırakma tasarrufu, Medeni Kanunumuzun 517. maddesinde "*Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.*

Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanmasının veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasının, mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir.

Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar."

Hükmün birinci fıkrasından hareket edildiğinde, belirli mal bırakma vasiyetini, mirasçı atama (nasbı) oluşturmamak kaydıyla, terekeden yapılan her türlü kazandırmalar olarak tarif etmek müm-

³ Miras sözleşmeleri bakımından, hak sahipliğinin gerçekleştirilmesinde hiç şüphe yoktur ki, sözleşmenin karşı tarafının da iradesi, kurucu unsurdur.

⁴ Bkz. İnan/Ertas/Albaş, sh. 169 vd.; İmre/Erman, sh.49 vd.

⁵ Bkz. İnan/Ertas/Albaş, sh. 221 vd.; İmre/Erman, sh.51. vd.

kündür⁶. Hükümün ikinci fıkrası göz önünde tutulduğunda hükümde belirtilen mal vasiyeti çeşitlerinin sınırlı (tahdidi) sayıda olmadığı anlaşılmaktadır. Bu hususun anlamı, belirli mal bırakma vasiyetinin, mirasbırakanın terekesinde mevcut ve ferden belirli bir mal olmak zorunda olmadığı gibi, tereke değerleri üzerinden bir edimin yerine getirilmesi de olabilir. Bunun önemi, teslim borcuna ilişkin yasal düzenlemenin irdelenmesinde ortaya açıkça çıkacaktır⁷.

Belirli mal bırakma vasiyetinin temel amacı, kazandırmanın hak sahibine ifasıdır, bir başka ifade ile kazandırmanın yerine getirilmesidir. Bu konuya ilişkin olmak üzere, Medeni Kanunumuzun 518. maddesinde konuya ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır.

Her ne kadar Medeni Kanunumuzun 518. maddesi belirli mal bırakma borcuna ilişkin ayrı bir düzenleme getirmişse de, mevcut bu düzenleme, ölüme bağlı tasarruflarla yapılacak maddi anlamda belirli mal vasiyetine yönelik kazandırmaların yerine getirilmesi bakımından yeterli bir düzenleme olduğunu söylemek zordur. Bu nedenle, belirli mal vasiyetinin ifasına ilişkin olacak esaslara değinip ondan sonra bunların ifası bakımından bir değerlendirme yapmakta fayda bulunmaktadır. Öncelikle borcun alacaklısı, borçlusu, muacceliyeti, gibi meselelere değinmekte fayda bulunmaktadır. Çünkü, belirli mal vasiyetine ilişkin ölüme bağlı tasarruflarda ilke olarak, kazandırma tasarrufun yürürlüğe girmesiyle vasiyet konusu kazandırma kendiliğinden hak sahibine geçmez⁸, mirası yerine getirme

⁶ Belirli mal bırakma tasarrufunun tanımı için bkz. **İnan/Ertas/Albaş**, sh. 234 vd.

⁷ Aşağıda da değinileceği üzere çalışma konusuna ilişkin MK.m.518'in hükmü esas itibarıyla, terekede mevcut ve ferden belirlenmiş belirli mal bırakma vasiyetlerini esas alarak düzenlemiştir. Bunun dışında, teslim borcuna ilişkin olarak doğrudan yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, teslim borcuna ilişkin olarak MK.m.5'in atfı nedeniyle Borçlar Kanununun genel hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır.

⁸ Ölüme bağlı maddi anlamda kazandırmanın hak sahibine doğrudan doğruya geçmesi istisnaidir. Bunun en tipik örneği Medeni Kanunumuzun 601. maddesinde sigorta tazminatı alacağına görmek mümkündür.

görevlisi, bir başka ifade ile vasiyeti yerine getirmekle kim yükümlü ise, onunla alacaklı arasında hakkın usulüne ilişkin borçlandırıcı ve tasarrufi işlemlerin yapılması gerekmektedir. Bu noktada, belirli mal vasiyetinin teslim borcuna ilişkin yasadaki düzenleme büyük önem taşımakta ve kazandırmaların yerine getirilmesine ilişkin meselelerin ortaya konmasında yarar bulunmaktadır.

II. Belirli Mal Bırakma Vasiyeti Alacağının Doğumu

Belirli mal bırakma vasiyetini alacağının doğumu için öncelikle, kurucu, geçerlilik ve/veya etkinlik unsurlarını⁹ içeren bir ölüme bağlı tasarrufun bulunması gerekmektedir. Bu nitelikleri taşıyan tasarrufla başka bir kişiye bir kazandırmada bulunulması gereklidir. Klasik borçlar hukuku sözleşmelerinden farklı olarak, kazandırma yapılan ölüme bağlı tasarruf iptal edilebilir bir tasarruf olsa dahi, iptal edilebilir nitelikteki ölüme bağlı tasarruflar iptal edilinceye kadar hükümlerini doğuracaktır¹⁰. Bu tür ölüme bağlı tasarruflar bozulabilir geçerlilik yaptırımına tabi olduklarından, böyle bir ölüme bağlı tasarrufla belirli mal bırakma yoluyla kazandırma yapılmışsa, yapılan kazandırma nedeniyle vasiyet alacağı doğmuş olacaktır. Yeter ki, bir hukuki işlem olarak ölüme bağlı tasarrufun kurucu ve etkinlik unsurları mevcut olsun¹¹. Diğer taraftan vasiyet alacağının doğumu için vasiyet konusu belirli mal bakımından bir değerlendirme yapılmalıdır. Şöyle ki, mirasın açılması anında, belirli mal terekede mevcut değilse veya ifası imkansız hale gelmişse vasiyet alacağının doğumu bakımından ayrı bir değerlendirme yapılmalıdır. Eğer, vasiyet alacağının konusu belirli mal mirasın geçişi anında terekede artık bulunmuyorsa, bu durumda mirası yerine getirme görevlilerinin o borçtan kurtulmuş olmaları söz konusu olabilir.

⁹ Bir hukuki işlem olarak ölüme bağlı tasarrufların da, kurucu, geçerlilik ve/veya etkinlik unsurlarını taşıması gerekir. Bunun için ayrıca bkz., **Weimar**, Art.485, Nr.6

¹⁰ İptal edilebilir ölüme bağlı tasarrufların iptal edilinceye kadar hüküm ve sonuçları hakkında bkz. **Kocsyusufpaşaoğlu**, sh.341 vd.; **İmre/Erman**, sh.192; **İnan/Ertas/Albaş**, sh. 293.

¹¹ Ayrıca bkz. **Dural/Öz**, sh.224.

Yeter ki, ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılın (MK.m.517/III). Vasiyeti yerine getirmek yükümlüğünden kurtulmaya ilişkin MK. m.517/III hükmü anlaşılır bir şeydir. Çünkü, burada çoğu kez ya imkansızlık vardır ya da MK.m.544/II hükmüne göre vasiyetten dönülmüş olması söz konusu olacaktır. Başka bir ifade ile sağlararası kazandırma yoluyla ölüme bağlı tasarruftan dönme (*adampatio legati*) söz konusu olacaktır¹². Yalnız burada, miras sözleşmeleri bakımından bir ayrık durumu zikretmekte fayda vardır. Eğer miras bırakan miras sözleşmesindeki yükümlülüğü ile bağdaşmayan ölüme bağlı tasarruflarına veya bağışlamalarına itiraz hakkı bulunmaktadır (MK. m.527/II)¹³. Ölüme bağlı tasarruf konusu olan belirli mal vasiyetine konu olan mal mirasın geçişi anından sonra imkansız olmuşsa, bu durumda imkansızlığa ilişkin Borçlar Kanununun imkansızlığa ilişkin olan hükümlerinin kıyasen uygulanması en makul düşünüşünce gibi görünmektedir (Bkz. TBK.m. 136-138). Ancak, aşağıda yapılacak olan değerlendirmede de görüleceği üzere¹⁴, vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler çerçevesinde mirası yerine getirme yükümlüsünün sorumluluğunun düzenlenmesi bazı ihtimaller bakımından hukuken farklı bazı değerlendirmeleri beraberinde getirebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Belirli mal bırakma şeklinde lehine kazandırma yapılan kişinin, vasiyet nedeniyle alacak hakkının doğumu için, Medeni Kanununun 581.maddesinde belirlenmiş şartların gerçekleşmesi gereklidir. Bu anlamda yasa, vasiyet alacaklısı olabilmek için, mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şartını aramaktadır. Mirasa ehliyetten kasıt, kazandırma yapılan kişinin, kural olarak hak ehliyetine sahip olması ve mirastan yoksun olmaması şartını aramaktadır¹⁵. Yasanın öngördüğü diğer bir şart ise, kural olarak

¹² İnan/Ertas/Albaş, sh.196-197.

¹³ İnan/Ertas/Albaş, sh. 257.

¹⁴ Bkz. Aşağıda "Teslim borcuna ilişkin MK 518. maddesindeki düzenleme ve değerlendirilmesi" başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁵ Miras hukuku sistemimizde mirasta hak sahipliğine yönelik olarak yasa her ne kadar hak ehliyetini ve hak ehliyetine sahip olanlar bakımından da yoksun olmamayı olumsuz ayrı bir şart olarak öngörmüşse de, mirastan

kazandırma yapılan kişinin sağ olmasıdır. Belirli mal bırakma vasiyeti bakımından bu şartın bir istisnası açık olarak, MK. m.583/I'de, "*Mirasın açıldığı anda henüz var olmayan bir kimseye art-mirasçı veya art vasiyet alacaklısı olarak, tereke veya tereke malı bırakılabilir.*" biçiminde düzenlenmiştir. Açık olmamakla birlikte, belirli mal vasiyeti bakımından, MK.m. 582/I'deki düzenlemenin MK. m.28/II'de yer alan "*Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.*" hükmünden hareketle, cenin'in de vasiyet alacaklısı olabileceği ifade edilmektedir¹⁶. Belirli mal vasiyeti alacağı bakımından cenin'e sağ doğmak koşulu ile hak ehliyetinin genişletilerek ana rahmine düşme anına kadar sağ doğmak koşuluyla genişletilmesinin tartışılabilir bir konu olduğu kanaatindeyiz. Şöyle ki, Medeni Kanununun 582. maddesinde yer alan ve "*Cenin, sağ doğmak koşuluyla mirasçı olur.*" biçiminde ifade edilen ilke de, "*mirasçı*" olmak için öngörölmüş istisnai bir düzenlemedir. Oysa belirli mal bırakma vasiyeti alacaklısı teknik olarak mirasçı değildir. Bu nedenle, belirli mal vasiyeti alacaklısının cenin olma durumunda, mirasta bir alacak hakkı sahibi olması bu hükümle mümkün olamaz¹⁷. Bununla birlikte, bu hususun büyük bir eksiklik olarak değerlendirilmemesi gereklidir. Çünkü Medeni Kanununun 583. maddesindeki düzenleme ve madde gerekçesi çerçevesinde, cenini

yoksun olmayı hak ehliyetini ortadan kaldıran bir sebep olarak değerlendirmek de mümkündür. Buradan hareket ettiğimizde, mirasta hak sahipliğine yönelik hak ehliyeti sahibi olmak ifadesi mirastan yoksunluk nede-nini de kapsayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca mirasta hak ehliyeti için bkz. **İnan/Ertas/Albaş**, sh. 472 vd.

¹⁶ **İnan/Ertas/Albaş**, Sağ doğmak şartıyla cenine mirasçı veya vasiyet alacaklısı olma sıfatını kazandıran TMK.582. maddesi, MK. 28. maddesinin II. fıkrasında yine sağ doğmak koşuluyla «*ana rahmine düştüğü andan itibaren çocuğun hak ehliyetine*» sahip olacağını hükme bağlayan ilkenin miras hukukunda bir uygulaması olduğunu ifade etmektedir, bkz. sh. 474; benzer ifadelerle, **Dural/Öz**, de aynı kanaattedir bkz. sh.353.

¹⁷ Medeni Kanununun 582. madde gerekçesinde vasiyet alacaklısının mirasta hak sahibi olduğu yolunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bununla birlikte vasiyet alacağı bakımından, sadece cenin'i değil ileride doğacak çocukların da art vasiyet alacaklısı olarak sıfatıyla mirasta hak sahibi olabilecektir (TMK.m.521, 522).

de kapsayacak şekilde henüz doğmamış bir kimsenin vasiyet alacaklılarının art vasiyet alacaklısı olarak belirlenmesinin mümkün olacağı açıkça belirtilmektedir. Bunun önemi şuradadır, bu yönde bir mal bırakma vasiyeti varsa, MK.m.521 vd. hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu noktada alacak hakkının doğumu ve muacceliyeti için, cenin tam ve sağ doğması gerektiğini vurgulamak gereklidir.

Belirli mal bırakma vasiyeti alacağının doğumu bakımından yasada öngörülen sağ doğma koşuluna ilişkin olarak irdelenmesi gereken diğer bir husus ise, vasiyet alacaklısının gaip olma durumudur. Bu durum gerek hakkın doğumu bakımından gerekse, gaiplik sürecinde, vasiyet alacağının geleceğinin belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Gaiplik kararı, uzun zamandan beri haber alınamama durumunda, son haber alma tarihinden itibaren; ölüm tehlikesinin gerçekleştiği andan itibaren hüküm doğurur (MK.m.35/II). Belirli mal bırakma vasiyeti alacağı bakımından bunun önemi şu noktada toplanmaktadır: Şayet ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya kendisinden son haber alma tarihi, miras bırakanın ölüm tarihinden önce ise, gaibin vasiyet alacağı Medeni Kanununun 581. maddesi gereğince doğmayacaktır. Bu durumda, gaip olan vasiyet alacaklısının mirasçıları, ölüme bağlı tasarrufla gaip olan kişiye bırakılan belirli mal vasiyetine ilişkin bir talep hakları da olmayacaktır. Buna karşılık, gaip olan kişinin ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya kendisinden son haber alma tarihi mirasbırakanın ölüm tarihinden sonra ise, bırakılan belirli mal gaibin intikale elverişli bir mal varlığı değeri oluşturması durumunda, gaibin mirasçıları vasiyet alacağını talep edebilirler¹⁸. Burada bir tartışma bulunmamaktadır. Ancak, gaiplik kararın alınabilmesi için Medeni

¹⁸ Medeni Kanununun 29. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenlemeden hareketle, mirasbırakanla birlikte kendisine belirli mal bırakılan ölüm tehlikesi içinde kaybolmanın gerçekleşmesi durumunda, vasiyeti alacaklısı hakkında da gaiplik kararı alınması kaydıyla, vasiyet borcunun doğmayacağı kabul edilmelidir. Böyle bir durumda, belirli mal bırakma vasiyeti alacaklısının mirasçılarının, MK.m.29/I hükmü çerçevesinde kendi mirasbırakanlarının daha sonra öldüğünü ispat etmeleri kaydıyla hak talep etmeleri gündeme gelebilir.

Kanunun 33. maddesinde usule ilişkin süreler bakımından ki, bu süreler, ölüm tehlikesi içinde kaybolma halinde en erken 18 aylık, son haber alma tarihinden itibaren en erken 66 aylık bir sürenin geçmesini gerektirmektedir. Bu sürelerin başlangıçları mirasbırakanın ölümden önce fakat yakın bir tarihte gerçekleşmesi durumunda, belirli mal bırakma vasiyetini alacağının korunması bakımından yasada doğrudan bir tedbir bulunmamaktadır. Gaiplik konusunda yasal mirasçılığa ilişkin Medeni Kanunun 584 vd. yer alan düzenlemelerin vasiyet alacağının niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanması düşünülmelidir.

III. Belirli Mal Bırakma Vasiyetinin Alacaklısı

Belirli mal bırakma vasiyeti alacaklısı gerçek veya tüzel kişiler, hattâ tüzel kişiliği bulunmayan topluluklar bile olabilir (TMK. m.577, EMK. m.519)¹⁹. Vasiyet alacaklısının, bizzat mirasbırakan tarafından belirlenmesi, hiç değilse şüpheye yer verilmeyecek şekilde kim olduğunun ölüme bağlı tasarruftan tesbit edilebilir olması gerekmektedir²⁰. Ölüme bağlı tasarrufun bizzat mirasbırakan tarafından yapılmasının bir sonucu olarak, vasiyet alacaklısının seçimi, vasiyet borçlusuna veya üçüncü bir kişiye veya vasiyeti yerine getirme görevlisine (tenfiz memuruna) bırakılamaz²¹.

Mirasbırakan birden çok kimseyi vasiyet alacaklısı olarak tayin edebilir. Ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, birden çok vasiyet alacaklılarının paylarının eşit olduğu kabul edilir²².

IV. Belirli Mal Bırakma Vasiyetinin Borçlusu

Belirli mal bırakma vasiyetinin borçlusu, yasal ve atanmış mirasçılar (TMK. m.517/II, 600/I, EMK. m.464/c.2, 541/c.1) olabile-

¹⁹ Escher, Einl. zum 14. Titel Nr. 16 sah. 109, zu Art. 484, Nr. 5 sah. 272, zu Art. 539 Nr. 4 sah. 12; Tuor, Vorb. Zum 3. Abs. Nr. 16, zu Art. 484 Nr. 12; Tuor-Picenoni, Art. 539 Nr. 6; Gürsoy, sh.50 vd. ve özellikle 54.

²⁰ Escher, Art. 484 Nr. 5 sah. 272; Tuor-Picenoni Art. 539 Nr. 4; Gürsoy sh. 54.

²¹ Tuor, Vorb. 1. Abs. Nr. 6; Escher, . Art. 467-469 Nr. 5.

²² Gürsoy, sh. 60; Escher, Art. 484 Nr. 5.

ceği gibi, mirasbırakan vasiyet alacaklısına da diğer bir belirli mal bırakma vasiyetinin borçlusu sıfatını verebilir (TMK. m.517/II, EMK. m.464/c.2). Bu sonuncu halde, bir alt vasiyet söz konusudur²³.

Vasiyet alacaklısı gibi, mirasbırakan vasiyet borçlusu olarak birden çok kimseyi tayin edebilir. Bu halde, doktrin TMK.641. (EMK. m.582) maddesinin kıyasen uygulanarak, vasiyet borçlularının müteselsil sorumluluğunu kabul etmektedir²⁴.

TMK. 519/II (EMK. m.466/II.) hükmüne göre, vasiyeti yerine getirme yükümlüsü mirasçılığı veya kendisine yapılmış olan kazandırmayı reddetmiş (TMK. m.605, 616, EMK. m.545, 556) veya mirasbırakandan evvel ölmüş (TMK. m.580, 581, EMK. m.522, 523) ya da mirastan yoksun kalmış olsa bile (TMK. m.578, EMK. m.520), tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumdan yararlananlara geçer. Başka bir deyişle, vasiyet borçlusu sıfatı o kişiye geçer²⁵.

Vasiyet borcunun yerine getirilmesinin imkânsız olması durumunda, BK.20 ve 117. m.'leri hükümleri kıyasen uygulanır²⁶.

V. Belirli Mal Bırakma Vasiyeti Alacağı'nın Muacceliyeti

Mirasbırakanın ölümü ile belirli mal bırakma vasiyeti borcu doğar²⁷ ve vasiyet alacaklısı (muayyen mal vasiyeti alacaklısı) bu anda ehil olarak sağ ise, (TMK. m.582, 583, EMK. m.524, 525 istisna)

²³ **Tuor**, Art. 484 Nr. 11; **Escher**, Art. 484 Nr. 6; **Kocayusufpaşaoğlu**, sh. 180.

²⁴ Bu husustaki literatür ve geniş bilgi için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, sh. 183 vd. **Gürsoy**, sh. 44 vd.

²⁵ **Tuor** Art. 486 Nr. 11; **Escher**, Art. 486 Nr. 7.

²⁶ Bkz. 2. HD. 22.4.1985, İKİD 1985, 3674 "Vasiyet edilen evin imar mevzuatına göre bağımsız olarak tapuya tescil imkânı araştırılmadan, vasiyetin iptaline karar verilemez.

²⁷ Taliki (geciktirici) şarta veya vadeye bağlı muayyen mal vasiyetinde yahut (fevkalâde ikameli vasiyetlerde (Nachvermächtnis) şartın veya vadenin yahut namzede nakletme zamanının gerçekleşmesi gerekir. **Escher**, Art. 562, Nr. 9.

belirli mal vasiyetini kazanır²⁸. Bununla beraber, vasiyet alacaklısı, yasal veya atanmış mirasçılar gibi, kendisine vasiyet olunan şeyi, mirasbırakanın ölümü anında yasa gereği (TMK. m.599, EMK. m.539) kendiliğinden iktisap edemez. Vasiyet alacaklısı, ancak TMK. m. 600/I hükmüne göre, «vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur»²⁹. TMK. m. 600/II (EMK. m.541/2.c.) hükmüne göre, bu alacak, tasarruftan aksi anlaşılmadığı sürece, vasiyet yükümlüsünün mirası kabul etmesi veya ret hakkının düşmesiyle muaccel olur. Yalnız mirası yerine getirme yükümlüsünü dikkate alan Medenî Kanunumuzun 600/II. hükmü, vasiyet borçlusu sıfatını kazanan vasiyet alacaklılarına uygulanamaz. Vasiyet alacaklıları için (alt) vasiyet borcunun, kendi (üst) vasiyet alacağının muacceliyet kazanması ile muaccel olacağına doktrin oybirliği halindedir. Bu halde, ilk vasiyet alacaklısının (üst vasiyet alacaklısının) hakkı ile ikinci vasiyet alacaklısının (alt vasiyet alacaklısının) istem hakkı aynı zamanda, daha doğru ifadesiyle mirası yerine getirme yükümlüsünün mirası kabul veya ret hakkının düşmesi anında muaccel olmaktadır³⁰.

TMK. 600.m.2.f. daki kural mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufunda başka bir düzenleme yapmamış ise geçerlidir. Mirasbırakan ölüme bağlı işlemde vasiyet alacağının muacceliyetini, bir koşula, bir süreye (ecele) bağlamış olabilir. Bu durumda vasiyet alacağı koşulun gerçekleşmesi veya vadenin gelmesi ile muacceliyet kazanacaktır. Vasiyetin ifası geçici bir nedenden imkansız ise, muacceliyet bu imkansızlığın ortadan kalması ile başlar. Tedarik vasiyetinde miras açıldığında vasiyet edilen şey terekede mevcut olmadığından ifa imkansızlığı vardır. Mirasçılar bu vasiyeti tereke değerleri ile temin ettikten sonra ancak vasiyet ifa edilebilir hale gelebilir.

Vasiyet borcu muaccel olduktan sonra, vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme yükümlüsünden, vasiyetin yerine getirilmesini

²⁸ **Tuor**, Art. 484 Nr. 12; **Escher** Art. 484 Nr. 5; **Gürsoy**, sh. 55.

²⁹ 2. HD. 22.10.1998, 1346 E., 1322 K. (YKD. 1999, 13).

³⁰ **Tuor-Picenoni**, Art. 562 Nr. 8; **Escher**, Art. 562 Nr. 9; **Gürsoy**, sh. 70 vd. ve 73 vd; **Kocayusufpaşaoğlu**, sh. 185.

talep etmek ve talep yerine getirilmezse, dâva ikame etmek hakkına sahip olur (TMK. m.600, EMK. m.541). Bu kuralın bir istisnasına TMK. m.601/II. (EMK. m.542/ II) hükmünde rastlamaktayız. Bu hükme göre, «Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir.»

Vasiyet alacaklısının, vasiyet olunan malı kazanabilmesi, vasiyeti yerine getirme yükümlüsünün, vasiyet olunan taşınır ise, teslim etmesine, taşınmaz ise, tapuya tescil ettirmesine, bir alacak ise, temlikinin yapmasına bağlıdır.

VI. Vasiyet Alacağının Teslim Borcu

A. Teslim Borcuna İlişkin MK 518. Maddesindeki Düzenleme ve Değerlendirilmesi

Medeni Kanunumuzun 518. maddesi belirli mal bırakma vasiyetine ilişkin olarak, vasiyet yükümlüsünün teslim borcu düzenlenmiştir. Hüküm şu şekilde kaleme alınmıştır: “ Bırakılan belirli mal, mirasın açılması anındaki durumuyla teslim olunur; yarar ve hasar, mirasın açılması anında kendisine belirli mal bırakılana geçer.

Tasarrufu yerine getirme ile yükümlü olan kimse, mirasın açılmasından sonra bırakılan belirli mala yaptığı harcamalar ve mala verdiği zararlardan dolayı, vekâletsiz iş görenin haklarına sahip ve borçlarıyla yükümlü olur.”

Medeni Kanunun hükmü, terekede mevcut ve ferden belirlenmiş bir malın vasiyet edilmesine ilişkin düzenleme esas alınarak getirildiği izlenimini yaratmaktadır. Mevcut bu düzenleme, konusunu sınırlı cins borcu olan belirli mal bırakma vasiyetleri bakımından da geçerli bir düzenleme olduğu kabul edilmektedir³¹. Hüküm sağlama (tedarik) vasiyetleri ve diğer edim vasiyetleri bakımından uygulama alanı bulmaz. Başka bir ifade ile, Medeni Kanunun 518. maddesindeki düzenleme, ferden belirli mal bırakma vasiyetlerine doğrudan, terekede mevcut olan ve sınırlı cins vasiyet-

³¹ Weimar, Art.485, Nr.4.

lerine de kıyasen uygulanacak fakat diğer belirli mal vasiyetlerine ise uygulanamayacaktır³². Medeni Kanun 518 kapsamında olmayan belirli mal bırakma vasiyetlerinin teslimi veya ifası için öncelikle ölüme bağlı tasarrufta bir düzenleme varsa ona, yoksa Medeni Kanunun 600 ve 601. maddesi düzenlemeleri ve bu çerçevede olmak üzere Borçlar Kanununun ifaya ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır³³.

Hüküm vasiyeti yerine getirmeye ilişkin bazı temel kuralları içermekte fakat yerine getirmeye ilişkin bazı sorunlara cevap vermemektedir. Bu anlamda, hüküm belirli mal bırakma vasiyeti çeşitlerinin hepsini içerecek bir nitelik taşımamaktadır. Medeni Kanunun ilgili bu hükmü, terekede mevcut ve ferden belirlenmiş bir malın vasiyet edilmesine ilişkin genel bir düzenleme getirmektedir. Bu düzenlemenin birinci fıkrasında, terekede mevcut olan ve ferden belirlenmiş bir malda yarar ve hasarın geçişine ilişkin olmak üzere bir açıklık getirmektedir. Birinci fıkrada yer alan bu hükmün de, birçok yönden irdelenmesi gereken yönleri bulunmakta ve getirilen çözümün de ilgili ihtimallerde adil olmayacak bazı sonuçlar veya hukuken sorunlar yaratabilecek nitelikte olduğu düşüncesini taşımaktayız.

1. Vasiyet Borçlusu ile Alacaklısı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Belirli mal vasiyeti hem miras sözleşmelerinin hem de vasiyetnamelerin konusunu oluşturmaktadır. Ölüme bağlı tasarruf ile belirli mal vasiyeti biçiminde nitelendirdiğimiz ve kazandırma yapılan kişinin alacaklı sıfatı taşıması veya hukuki ilişkinin mevcudiyeti konusunda hukuken bir tartışma söz konusu değildir. Ancak, konuya ilişkin yapılacak bir tahlilde gözden kaçmış olabileceğini düşündüğümüz alacaklı ve borçlu sıfatına ilişkin bazı tespitlere değinmekte yarar bulunmaktadır. Şöyle ki, belirli mal vasiyeti bir miras sözleşmesi ile yapılmış ise, vasiyeti yerine getirme görevlileri

³² Weimar, Art.485, Nr.5.

³³ Weimar, Art.485, Nr.5.

ile vasiyet alacaklısı arasında hukuki ilişkinin vasiyet alacağının muacceliyeti (MK.m.600/II) ile kurulduğu söylemek ilke olarak yanlış sayılmayacaktır. Meğer ki, miras sözleşmesi ile sözleşmeye taraf olmayan üçüncü kişi lehine de bir kazandırma yapılmış olsun.

Eğer belirli mal vasiyeti vasiyetname çeşitlerinden biri ile yapılmış ise, taraflar arasında bu ilişkinin varlığı konusunda bazı ihtimalleri değerlendirmek ve bu ihtimallere bağlı olarak teslim borcuna ilişkin mevcut hükme ilişkin bazı tespitlere ihtiyaç bulunmaktadır. Konusu belirli mal vasiyeti olan bir alacak hakkının varlığından bahsedebilmek için, öncelikle alacaklı ile borçlu arasında bir hukuki ilişkinin varlığı gereklidir. *Bu ilişki öyle bir hukuki ilişkidir ki, bu ilişki çerçevesinde, vasiyeti yerine getirme yükümlülükleri ile alacaklı arasında konusunu belirli mal vasiyetinin oluşturduğu borçlandırıcı işlemin yapılması ve buna bağlı olarak vasiyete ilişkin tasarrufi işlemin yapılması mümkün olabilmektedir.* Ancak böyle bir hukuki ilişki kapsamında bir borç ilişkisinin varlığından bahsetmek mümkündür. Bununla birlikte vasiyetname ile belirli mal alacağı mirasbırakanın tek taraflı iradesiyle doğmaktadır. Mirasın açılmasıyla, ki bu Medeni Kanunumuzun 575/I hükmüne göre, miras bırakanın ölümüyle açılır, vasiyet alacağı kural olarak doğar. Alacak hakkının doğumunda alacaklının iradesi söz konusu değildir. Bu konuda hatta alacaklının bilgisinin dahi olması gerekmemekte çoğu kere alacaklılar bu haklarını vasiyetnamenin açılması (MK. m.596, 597) ile öğrenmesi gündeme gelebilmektedir. Borçlar hukukumuzda hakim olan ilkelerden biri de başkası aleyhine borç kurulamamasıdır³⁴. Ancak, üçüncü kişi yararına alacak hakkının sözleşme ile kurulması mümkündür (TBK. m. 129,130).

Burada sorulması ve yanıtlanması gereken öncelikli temel hukuki mesele şudur: Bir kimsenin tek taraflı bir irade açıklaması ile tarafının kendisi olmayacağı bir hukuki ilişki kurması mümkün müdür? Çünkü, mirasbırakan kendi iradesi ile bir vasiyetname yapmakta, bu vasiyetname ile bir üçüncü kişi lehine alacak hakkı kurduğu kabul edilmekte ve mirasçılara bu alacak hakkının devri için borçlandırıcı ve tasarrufi işlemi yapma yükümlülüğünü getir-

³⁴ Eren, sh. 22.

mektedir. Hakkın doğumu konusunda da, yasanın lafzından hareket ettiğimizde alacaklının iradesi önem taşımamakta olduğunu söylemek mümkündür. Burada hukuki ilişkinin başlangıcının tespiti mevcut hükümlerin değerlendirilmesinde önem taşımaktadır. Eğer hukuki ilişki mirasın açılmasıyla kurulmuş ise, Medeni Kanunun 518/I'de yer alan düzenleme aşağıda da değineceğimiz üzere bir kendi içerisinde mantıki bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Miras açılmış, alacak hakkı doğmuş ve hakkın konusuna ilişkin yarar ve hasar hak sahibine ait olacak³⁵, ayrıca vasiyeti yerine getirme yükümlüsünün vekaletsiz iş görme kapsamında sorumluluğunun başlangıcını zaman olarak belirleyecektir. Diğer bir ihtimal, belirli mal vasiyetine ilişkin alacak hakkı var fakat taraflar arasında ilişki alacaklının istem hakkını talep etmesi dahi gerekmeden MK.m.600/II çerçevesinde vasiyet alacağının muacceliyeti ile kurulacaktır. Bu durumda da yarar ve hasara ilişkin meseleler geriye etkili olarak hüküm doğuracaktır. Bu ihtimalde ise, yarar ve hasarın geçişine ilişkin düzenlemenin yerindeliği bir tartışma yaratabilecek nitelik taşıyacaktır. Medeni Kanunun 518/II. maddesi, belirli mal vasiyetinin teslimine kadar geçen sürede vasiyeti yerine getirenin vekaletsiz iş görenin hak ve borçlarına sahip olduğu ifade edildiğine göre, yasa koyucunun vasiyet alacaklısı ile borçlular arasında bir hukuki

³⁵ Yarar ve hasarın geçişine ilişkin MK.m.518/I hükmü, 818 sayılı önceki Borçlar Kanunumuzun 183/I de düzenlenen " Halin icabından veya hususi şartlardan mütevellit istisnaların maadasında, satılan şeyin nefi ve hasarı akdin in'ikadı anından itibaren müşteriye intikal eder." biçimindeki hükmüne paralel bir nitelik taşımaktadır. Oysa, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda hüküm değişikliğine gidilmiştir. TBK.m. 208/I de "Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayrık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir." biçiminde yeniden düzenlenmiştir. Eğer, Medeni Kanundaki düzenleme önceki Borçlar Kanunumuza paralel veya aynı düşünce ile yapılmış ise, yasa koyucunun yürürlüğe giren yeni Borçlar Kanunumuzda önceki düşünceden ayrıldığını ve bir düşünce değişikliğinin var olduğunu kabul etmek belki de, bu düşünce değişikliğinin 518/I'e uygunluğun sağlanması konusunda bir yasa değişikliği sonucuna varılabilir.

ilişkinin mirasın açılması anında varlığını kabul etmediğini söylemek mümkündür. Bu tespit kabul edilirse, o takdirde hükme ilişkin başka değerlendirmeleri yapmak zorunluluğu ortaya çıkabilir.

Eğer mirasın açılma anında vasiyet alacaklısı ile mirası yerine getirme yükümlüleri arasında hukuki ilişki, mirasın açılması anında yok ise, o takdirde, bu ilişkinin hangi andan itibaren kurulduğunu belirlemek gerekmektedir. Bu noktada, akla ilk gelen an, vasiyet alacağının muacceliyet anı denebilir. Vasiyet alacaklısının iradesi göz ardı edilerek, *onun malvarlığında veya şahıs varlığındaki etkileri dikkate alınmadan*, vasiyet alacaklısının, istem hakkını mirası yerine getirme yükümlülerine karşı ileri sürmesine dahi ihtiyaç olmadan kurulduğu kabul edilecektir. Böyle bir yargının doğrudan kabul edilmesini, hukuken yerindeliliğinin en azından tartışılabilir bir yargı olacağını düşünüyoruz³⁶. *Yasadaki zorunlu haller dışında, tek taraflı bir hukuki bir işlemle mal ve/veya şahıs varlığı değerlerini etkileyebilecek hukuki bir sonuç yaratamamalıdır.*

Eğer bir tek taraflı da olsa bir hukuki işlemle bu etki yaratılmak isteniyorsa, bunu en azından etkilenecek olan kişinin iradesini aramak gerekir. Bu anlamda, vasiyet alacaklısı olabilecek kişinin istem hakkını vasiyeti yerine getirme yükümlülerine karşı kullanılmasıyla hukuki ilişkinin kurulmasında esas alınmalıdır. Böyle bir sistemin kabulü halinde, istem hakkının ileri sürülmesi kurucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde olacaktır.

Diğer taraftan bu hukuki ilişkinin kurulma anı, vasiyet konusunun ifası için borçlandırıcı işlem ve tasarrufi işlemin yapılması bakımından önem taşımaktadır. Çünkü, bu hukuki ilişkinin kurulması, adeta sözleşme hukukunda ön sözleşmenin işlevini gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

³⁶ Medeni Kanunumuzun 605 ve devamında düzenlenen mirasın reddine ilişkin hükümlerde, belirli mal vasiyeti alacaklısının vasiyet alacağını reddetmeye yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu yönde bir düzenlemenin olmaması belirli mal vasiyeti alacaklısının mirasta sorumluluk açısından durumu veya istem hakkının kullanılmasında aynı sonucun sağlanabileceği gibi düşüncelerin etkili olduğu söylenebilir.

2. Belirli Mal Vasiyetinde Yarar ve Hasar

Medeni Kanunumuzda belirli mal vasiyetinde yarar ve hasarın mirasın açılması anından itibaren vasiyet alacaklısına ait olacağı düzenlenmiştir.

Bir kere, bu hükmün esas itibariyle bütün belirli mal vasiyetlerine uygulanması pek mümkün görülmez. Terekede mevcut olan ve parça veya sınırlı cins borcu teşkil etmeyen belirli mal vasiyetleri bakımından yarar ve hasarın intikali bakımından hükmü doğrudan lafzı ile uygulamak mümkün değildir. Örneğin cins borcu teşkil eden tedarik (sağlama) vasiyetlerinde, başka bir ifade ile terekede mevcut olmayan bir şeyin tereke değerleriyle sağlanıp alacaklıya teslimin gerektiğini kabul edeceğimiz bir vasiyet söz konusu olursa, bu durumda, mirasın açılmasından itibaren yarar ve hasarın geçişi bakımından mevcut hükmü doğrudan uygulamak mümkün değildir. Çünkü, yarar ve hasara konu olacak belirli mal vasiyeti ortada yoktur ve tereke değerleriyle temin edilecektir. Bu nedenle, kapsam dışı kalan belirli mal vasiyetlerine yönelik olarak yarar ve hasar meselesinde, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri kıyasen uygulanacaktır.

Yarar ve hasarın ölçüsü belirli mal vasiyetinin, mirasın açılması anındaki durumuna göre belirlemek gerekmektedir³⁷. Yani, belirli mal vasiyetinin mirasın açılması anındaki fiili ve hukuki durumu esas alınacaktır. Bununla birlikte belirli mal vasiyetinin mirasın açılmasından itibaren haksız müdahaleler hariç olmak üzere, değer yitirmemesi garanti edilmemiş olduğu gibi; vasiyet konusu belirli malın mirasın açılmasından sonraki süreçte değerinin artması nedeniyle mirası yerine getirmekle yükümlü olanın değer artışı nedeniyle bir denkleştirme hakkı da bulunmamaktadır. Meğer ki, ölüme bağlı tasarrufta aksi öngörülmüş olsun³⁸.

Diğer taraftan, mirasın açılmasından vasiyet alacağının muacceliyeti anından önce vasiyet alacaklısı ile yükümlü arasında bir hukuki

³⁷ Weimar, Art.485, Nr.6.

³⁸ Bkz. MK.m.601/I; Ayrıca bkz. Weimar, Art.485, Nr.7.

ilişkinin kurulmadığını varsayarsak, durum şudur : Yükümlü ile alacaklı olarak belirlenen kişi arasında bir hukuki ilişki olmamasına rağmen, vasiyet konusu belirli malın kural olarak maliki ve yasal zilyedi (Taşınır belirli mal vasiyetleri bakımından) mirasçılardır (MK. m. 599). Mirasçıların sahip oldukları belirli mal üzerinde tasarruf yetkileri kural olarak bulunmamaktadır. Yarar ve hasarı kendilerine ait olmayan ve kendilerinin mülkiyetinde olan bir mal nedeniyle vekaletsiz iş görenin hak ve sorumluluklarına sahip olunan bir tereke değeri bulunmaktadır. Buna karşılık, vasiyet alacaklısı olarak belirlenen kişinin on yıllık bir zamanaşımı içerisinde hakkını talep edebilme imkanı bulunmaktadır. Bu süre içerisinde mirasçılar, mülkiyetleri altında bulunan mal ile ilgili yükümlülüklerle karşı karşıyadırlar. Özellikle, mirasçıların hak ve yükümlülükleri bakımından vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler değerlendirildiğinde (Bkz.TBK.m.526-531), mirasçılar bakımından katlanılabilir makul bir düzenlemenin varlığını kabul etmek zordur.

Bir örnekle bu konuyu açıklamaya çalışalım, miras bırakan terekesinde yer alan büyük bir oteli, (A)'ya vasiyet etmiştir. Mirasın açılması anından itibaren, otel işletmesine ilişkin yarar ve hasar (A)'ya geçecektir. İlk bakışta bu konuda hukuki bir sorun yokmuş gibi gelebilir. Mirasçılar, otelin sahibidirler, işletmenin vergi hukuku, sosyal güvenlik, iş hukuku dahil bütün sorumlulukları onlara aittir. Bu tür işletmelerde işletmenin ihtiyaçlarının karşılanması ve işletilmesi için bir çok faaliyetin sürdürülmesi gerekmektedir. Mirasçılar kendi mülkiyetlerinde olan bu mal ile ilgili bütün yararların başkasına ait olduğunu bilmektedirler. Buna karşılık yapmaları gereken işleri yapmazlarsa vekaletsiz iş görenin sorumlulukları çerçevesinde sorumlu olacaklardır.

Yarar ve hasara ilişkin hükme ilişkin olarak başka bir meseleye daha değinmekte yarar bulunmaktadır. Belirli mal vasiyeti, geciktirici şarta bağlı yapılmış ise veya ölümünden belirli bir süre sonra ifası istenen kazandırmalarda yarar ve hasarın geçişi bakımından mevcut hüküm ihtiyaca cevap verdiğini söylemek zordur. Özellikle geciktirici şarta bağlanmış belirli mal vasiyetleri bakımından, şart mirasın geçmesinden uzunca bir süre sonra gerçekleşmiş olsa, bu

durumda yarar ve hasarın geçişini hangi andan itibaren kabul edeceğiz? Eğer, geciktirici şarta bağlı belirli mal vasiyetlerinde mirasın açılma anı itibariyle yarar ve hasarın geçişini esas olarak kabul edersek, hukuken birçok sakıncayı da beraberinde kabul etmek durumunda kalacağız. Şartın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli değildir. Buna karşılık belirli malın mülkiyeti mirasçılardadır. Bir gün şart gerçekleşir düşüncesiyle mirasçılarının sahibi oldukları malın mülkiyetinin kendilerine verdikleri yetkileri nasıl kullanacakları hukuki bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tartışılması gereken diğer bir mesele de, ölüme bağlı tasarruf sonradan ortaya çıkmışsa veya sonradan yapılan ölüme bağlı tasarrufu geçersizliği nedeniyle öncekinin geçerli hale gelmesi gündeme gelmesi durumunda, geçerli ölüme bağlı tasarruftaki teslim borcuna ilişkin yarar ve hasar ile vekaletsiz iş görmeye ilişkin hak ve sorumlulukların ne olabileceği hususu hukuken sorunları da beraberinde getirecektir³⁹.

Yarar ve hasara ilişkin düzenlemenin doğal bir sonucu olarak vasiyeti yerine getirme yükümlüsünün sorumluluğuna ilişkin meselelerdir. Vekaletsiz iş görmeye yönelik hak ve sorumluluk esasının kabul edilmesi mevcut düzenlemenin hukuken yerindeliliğinin sorgulanmasını gerektirdiğini düşünmekteyiz.

3. Belirli Mal Vasiyetinde İstem Hakkının Kullanımı

Medeni kanunumuz sisteminde belirli mal vasiyeti alacağına yönelik istem hakkının kullanılması bakımından da düzenlemelerde bazı sorunların olduğunu söylemek mümkündür.

Şöyle ki, İstem hakkının doğumu vasiyet alacaklısı bakımından düzenlenmiş fakat vasiyeti yerine getirme yükümlüleri bakımından yeterli bir düzenleme bulunmamaktadır.

Vasiyet alacaklısının alacağını isteme konusunda da on yıllık zamanaşımı süresi söz konusudur. Belirli mal vasiyeti yükümlüsünün bu süre içerisinde mevcut hükümlere göre yasadaki belirlenen

³⁹ Bkz. Weimar, Art.485, Nr.24 vd.

yükümlülük altında olması ne derece doğru ve makul olabilir. Bu nedenle vasiyet alacaklısı hakkını on yıl içinde isteme imkanına sahip olsa da, mirasın açılmasından itibaren geçen süreçte, mirası yerine getirme yükümlülerine, vasiyet alacaklısının istem hakkını kullanılıp kullanılmayacağı konusunda hukuki bir imkan tanınmalıdır. Her ne kadar böyle bir durumda Borçlar Kanunumuzun alacaklının temerrüdüne ilişkin hükümlerin uygulanması düşünülebilirse de, bu durumda, bir anlamda askıda hükümsüz borç ilişkilerinde olduğu gibi, yükümlülük altında olmak istemeyen mirasçıların vasiyet alacaklısına istem hakkını kullanması için bir talepte bulunma imkanının varlığını kabul etmek yerinde olacaktır. Eğer vasiyet alacaklısı hakkını makul bir süre içinde kullanmaz ise, vasiyet yükümlüsünün vasiyeti yerine getirmekten imtina hakkının varlığını kabul etmek lazımdır.

Hukuk boşluğunun doldurulması veya dürüstlük kuralından hareketle, bu yönde hukuki bir imkanın varlığını kabul etmek mevcut sakıncaları giderici bir nitelik taşımaktadır. Aksi takdirde yarar hasara ilişkin hüküm ile vekaletsiz iş görmeye bağlanan olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmak imkan dahilinde görülecektir.

VII. Sonuç

Belirli mal vasiyetinin teslim borcuna ilişkin olarak Medeni Kanunumuzun mevcut 518. madde hükmünün doğrudan uygulanması halinde, ortaya çıkan sonuçların yukarıda belirttiğimiz bir çok ihtimalde de görüldüğü üzere medeni hukuk sistemimizle ile çelişebilmekte veya gayri adil olabilmektedir.

Bu nedenle teslim borcuna ilişkin hükmün somut olayda, Medeni Kanunun 1. maddesinin emri doğrultusunda uygulanabilir bir hüküm olup olmayacağının mahkeme tarafından özenle kontrol edilmesinde yarar bulunmaktadır. Bu sayede, hükmün somut olaya uygulanması ile ortaya çıkabilecek sakıncaların giderilmesi, imkan dahilinde olacaktır.

Olması gereken hukuk bakımından;

- I. Belirli mal vasiyeti alacağına ilişkin borç ilişkisinin, belirli mal vasiyeti alacaklısının istem hakkını kullandığı andan itibaren kurulmasını kabul etmek,yukarıda belirttiğimiz gerekçelerle Borçlar ve Eşya Hukuku sistemimize daha uygun olacağını düşünmekteyiz.
- II. Eğer borç ilişkisinin kabul kurulmasına ilişkin esas edilirse, yarar ve hasarın 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 208/I'deki hükme paralel hale getirilmelidir. Yani, "*Ölüme bağlı tasarruftan kaynaklanan özel ve ayrık durumlar dışında, vasiyet konusu belirli malın yarar ve hasarı, menkullerde zilyetliğin devri; taşınmazlarda ise tescilden itibaren vasiyet alacaklısına aittir*" biçiminde olması sakıncaları ortadan kaldırılabilir.
- III. Yukarıda belirtilen iki esasın kabulü halinde sorumluluğa ilişkin diğer meseleler borçlar hukuku sistemi içinde adil sayılabilecek biçimde en azından daha az sorun yaratacak nitelik taşıyacak çözümlere kavuşacaktır.